

Αποκατάσταση και επανάχρηση του βιομηχανικού κελύφους "Μακαρονάδικο" | Λαγός Αντώνιος ως σχολή μουσικολογίας και οργανοποιίας στη Χαλκίδα | επιβλέπων καθηγητής : Σκουτέλης Νικόλαος

NEGROPONTE

Γεωγραφικός Προσδιορισμός

Το νησί της Εύβοιας έχει έκταση 3.900 τ.χλμ. Η Χαλκίδα είναι η μεγαλύτερη πόλη σε (έκταση και πληθυσμό) της Εύβοιας. Αποτελεί την πρωτεύουσα του νομού, βρίσκεται στη δυτική ακτή του νησιού και είναι χτισμένη στο κοντινότερο σημείο του προς τη βοιωτική ακτή, από την οποία χωρίζεται με τον πορθό του Ευρίπου και συνδέεται οδικώς με δύο γέφυρες ("παλαιά" και "νέα - υψηλή").

Citta di Negroponte

1300 - 1470 Ενετοκρατία

Ανακατασκευή του φρουρίου του Ευρίπου (Κατασκευή στις βάσεις του βασιαντικού Κάστρου)

1470 - 1833 Τουρκοκρατία

Κατά τη συγκεκριμένη περίοδο, χωρίς να είναι γνωστό το πότε ακριβώς, η πόλη ξεπέρασατα παλαιότερα της όρια και, χωρίς να καταστραφεί το υπάρχον φρούριο, επεκτάθηκε έξω από αυτό σε ένα προσάτιο το οποίο προστατευόταν από ένα αρκετά πρόχειρο τούρκικο περιτείχιμα και σταδιακά αναπτύχθηκε. Τον πολεοδομικό ιστό του φρουρίου διασθράνουν δύο βασικοί οδικοί άξονες, που συνεχίζουν στο προσάτιο και αποτελούν τους δύο κύριους δρόμους που οδηγούν από τον Ευρίπο προς το εσωτερικό του νησιού.

Μέγαρο Κότσικα (Δημαρχείο Χαλκίδας)

Δικαστικό Μέγαρο

"Παλιά Γέφυρα"

Χάρτης με τα όρια της πόλης μετά την αίσθηση του Ελληνικού Κράτους (1833)

πρώτο Πολεοδομικό Διάγραμμα του "Κάστρου" της Χαλκίδας (1840)
Ανακοίνωση Σπύρου Κοκκίνη - Γιάννη Π. Γκίκα
(Αρχείου Ευβοϊκών Μελετών, 19 (1974), σσ. 277-289

1833- σήμερα

Η Χαλκίδα στα νεότερα χρόνια

Λίγους μετά το 1833 προχώρησε η εκπόνηση του Σχεδίου της Πάλευς που εγκρίθηκε τελικά από το βασιλέα Όθωνα τον Σεπτέμβριο του 1836.

Στο διάστημα έως το τελευταίο τέταρτο του 19ου αιώνα, η γενική μορφή της πόλης δεν άλλαξε. Εξακολουθεί να υπάρχει σαφής διάκριση σε Κάστρο και Προάτιο με την οχύρωση μάλιστα της ελεύθερης ζώνης για αμυντικούς λόγους.

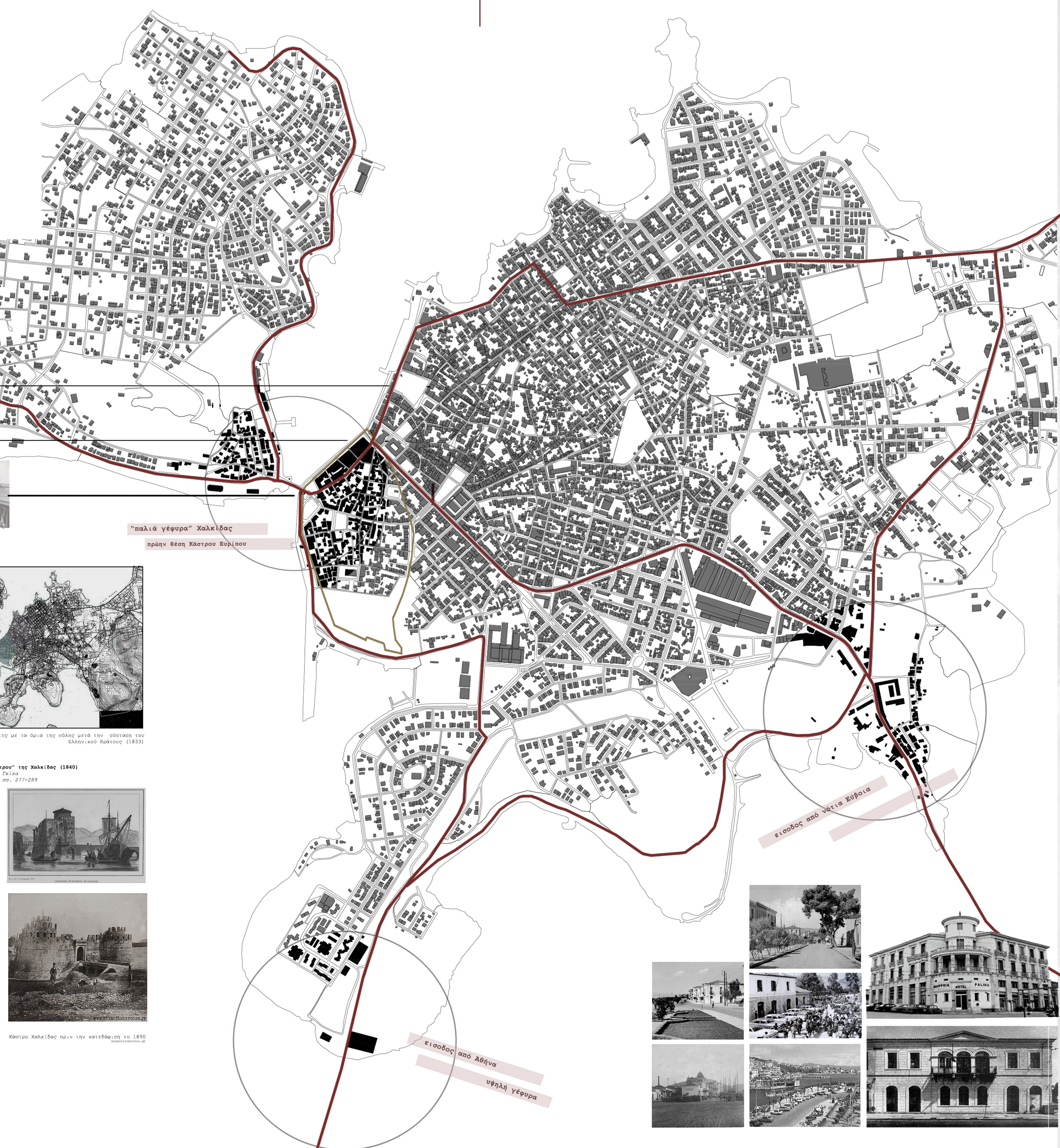
Το σημαντικότερο γεγονός για την αναδιοργάνωση και την αλλαγή της μορφής της πόλης, αποτελεί η κατεδάφιση των τειχών του Κάστρου μεταξύ των ετών 1885-1900.

Αποτέλεσμα αυτής της αλλαγής είναι η επιβίωση με αποθήκες και βιοτεχνικά κτίρια της ήδη υποβαθμισμένης περιοχής του Κάστρου. Το Κάστρο και περισσότερο η περιοχή του Πλατώματος, αποτελούσαν λαϊκές περιοχές κατοικίας, ενώ οι νέες συνοικίες προς την ανατολή είχαν από την αρχή χαρακτήρα περιοχών εργατικών-λαϊκών κατοικιών.

Από την περίοδο της Τουρκοκρατίας, η Χαλκίδα ήταν εξαγωγικό κέντρο της Εύβοιας με σημαντική γεωργική αλλά και βιοτεχνική παραγωγή, ενώ είχε λιμάνι με έντονη εμπορική κίνηση. Μετά το 1910, αναπτύσσεται ιδιαίτερα ο βιοτεχνικός τομέας (κεραμοποιία, ποτοποιία) καθώς και το εμπόριο. Στη θέση της μέχρι τότε κυρίαρχης αγροτικής τάξης εμφανίζεται η αστική, γεγονός που έχει αντίκτυπο και στην αρχιτεκτονική εξέλιξη της πόλης.

Η σύγχρονη Χαλκίδα

Το 1958 το σημερινό κέντρο της Χαλκίδας κηρύσσεται αρχαιολογικός χώρος από το Υπουργείο Παιδείας, ενώ το 1971 χάραξ ιδιαίτερου μουσικού κλάδου από το Υπουργείο Πολιτισμού. Η Χαλκίδα αρχίζει σταδιακά από την δεκαετία του '80 να συγκεντρώνει και τους εργαζόμενους από τη γειτονική βιομηχανική ζώνη των Οινόφυτων Βοιωτίας. Ενδεικτικό για την ανάπτυξη της πόλης είναι ότι οι κάτοικοι του Δήμου Χαλκιδέων το 1940 καταγράφονται στους 21.280, το 1981 αγίζουν τους 44.847, και στον πλέον Καλλικρατικό Δήμο το 2011 τους 86.393.

Κάστρο Χαλκίδας πριν την κατεδάφιση το 1890

Βιομηχανική Κληρονομιά - Κατάλοιπα του βιομηχανικού Πολιτισμού

Η βιομηχανική κληρονομιά είναι τα κατάλοιπα του βιομηχανικού πολιτισμού που έχουν ιστορική, τεχνολογική, κοινωνική, αρχιτεκτονική ή επιστημονική αξία. Αυτά τα κατάλοιπα αποτελούνται από κτίρια και μηχανήματα, εργαστήρια, μύλους και εργοστάσια, μεταλλεία, χώρους μεταποίησης και διύλισης, χώρους φύλαξης και αποθήκευσης, τόπους όπου παράγεται, μεταφέρεται και χρησιμοποιείται ενέργεια, μεταφορές με όλη την υποδομή τους, καθώς και χώρους που χρησιμοποιούνταν για κοινωνικές δραστηριότητες σχετικές με τη βιομηχανία, όπως η στέγαση, η θρησκευτική λατρεία και η εκπαίδευση.

Η ΧΑΡΤΑ ΤΟΥ ΝΙΖΗΝΥ TAGIL ΓΙΑ ΤΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ
Τούλιος, 2003, Nizhny Tagil, Ρωσία

Βιομηχανική Κληρονομιά της Χαλκίδας - Υφιστάμενη κατάσταση

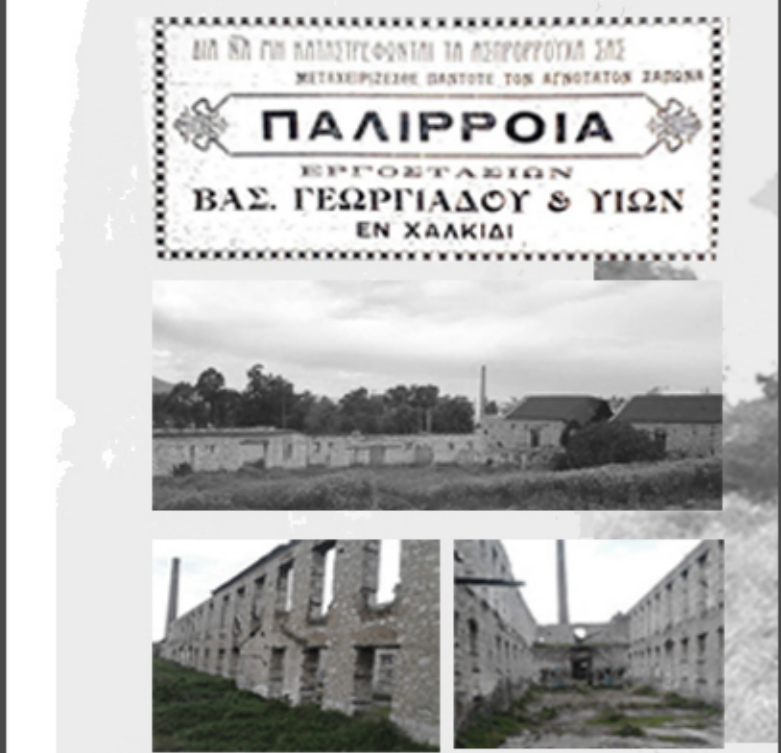
Τα περισσότερα εναπομείναντα βιομηχανικά κελύφη στη Χαλκίδα, στέκονται στον χώρο χωρίς χρήση, αυτοαναφερόμενα, δίχως όνα ενσωματώνονται στην πόλη, δημιουργώντας αστικά κενά σημαντικών διαστάσεων. Στα πλαίσια μιας προσπάθειας να αξιοποιηθούν, προκειμένου να ενσωματωθούν στον δημόσιο χώρο της πόλης αποκτώντας νέες χρήσεις, σκιαγραφούνται κάποια από τα βασικότερα βιομηχανικά κτίρια της Χαλκίδας βάσει του ρόλου που έπαιξαν στην οικονομία της πόλης την εκάστοτε εποχή, και των σημείων στα οποία βρίσκονται. Τα κελύφη αυτά θα μπορούσαν να αποτελέσουν σημεία στάσης ενός ευρύτερου δικτύου πεζού που θα διατρέξει τον αστικό ιστό, δίνοντας ζωή στα ίδια και ευνογητότητα του δημόσιου χώρου της πόλης. Η περιοχή του Αγίου Στέφανου, στην οποία συγκεντρώνονταν πλήθος βιομηχανικών κτιρίων τον 20ο αιώνα, αλλά παράλληλα συγκεντρώνονται οι κινήσεις των αυτοκινήτων από τη Νότια Εύβοια και την υπόλοιπη Ελλάδα (μέσω της εθνικής οδού Αθηνών - Λαμίας) και τοποθετείται ο σταθμός των Λεωφορέων, μπορεί να αποτελέσει το ανακτήριο σημείο του δικτύου αυτού. Μιο συγκεκριμένα το κτιριακό συγκρότημα Γεωργιάδη και το κτίριο της Αρέθουσας (πλέον στεγάζει το Διαχρονικό Μουσείο της Χαλκίδας). Στη συνέχεια, το δίκτυο αυτό θα διασχίσει το συγκρότημα ΔΑΡΙΓΚ και θα αναπτύσσεται μέσω της Οριώνος, όπου θα συναντά του Παλιό Μακαρονάδικο και θα καταλήγει στο κτίριο και της πλατεία της Δημοτικής Αγοράς.

Πλατεία και κτίριο αγοράς

Πρόκειται για ένα εγκαταλελειμμένο κτιριακό συγκρότημα στο κέντρο της πόλης, που αποτελεί κληρομένο μνημείο. Ανεγέρθηκε σε δύο φάσεις. Η πρώτη το 1883, σε νεοκλασικό ύψος και η δεύτερη το 1930 έπειτα από αρχιτεκτονικό διαγωνισμό, σε μοντέρνο ρυθμό. Στην πορεία η αγορά δέχθηκε επεμβάσεις και λειτουργήσε ανελλιπώς για έναν αιώνα, αποτελώντας κομμάτι της ζωής της πόλης, μέχρι που εγκαταλείφθηκε.

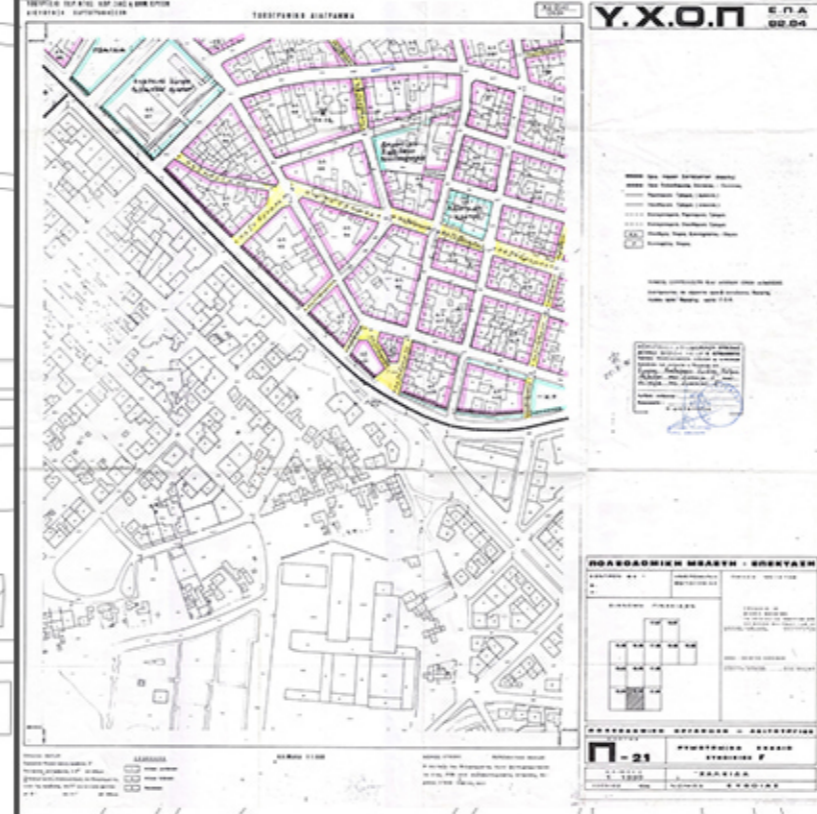
Πρόσφατα προκηρύχθηκε αρχιτεκτονικός διαγωνισμός προσεδίων που είχε ως στόχο την διατήρηση και την αποκατάσταση της μορφολογίας και των αξιόλογων αρχιτεκτονικών στοιχείων, καθώς και γενικότερες παρεμβάσεις στην ευρύτερη περιοχή, χωρίς όμως ακόμα να έχει ξεκινήσει η εφαρμογή της μελέτης.

Βιομηχανικό Συγκρότημα Γεωργιάδη χωρίς χρήση

Ακριβώς δίπλα στα καινούρια ΚΤΕΛ, επί της οδού Αρεθούσας, υπάρχει το κτήριο Γεωργιάδη, το οποίο στέγαζε από το 1921 το εργοστάσιο "Βασίλειος Γεωργιάδης Α.Ε.". Το εργοστάσιο λειτουργούσε ως Πυρηνελεουργείο και Σαπωνοποιείο.

Όταν πέθανε ο ιδρυτής, την επιχείρηση ανέλαβαν οι απόγονοί του. Έπειτα από κάποιες λαθραίες κινήσεις, η επιχείρηση πτώχευσε. Έτσι, το 1962 το πήρε η Εθνική Τράπεζα, οπότε και σταμάτησε η λειτουργία του. Το 1993, μετά από πυρκαγιά, το κτήριο έχασε τις στέγες του και παραμένουν μόνο οι πετρόκτιστοι τοίχοι του. Σήμερα, μάρτυρας μιας άλλης εποχής, ανήκει στη Νομαρχία της Εύβοιας και έχει μείνει αναξιοποίητο, στο πέρασμα του χρόνου.

Απόσπασμα Ρυμοτομικού Σχεδίου 1996 όπου παρουσιάζεται η οδός Οριώνος ως πεζόδρομος

Βιομηχανικό Συγκρότημα ΔΑΡΙΓΚ χωρίς χρήση

Ιδρύθηκε από τον Βελισσάριο Δάριγκ, λένε ότι παρέμεινε από τους Βαυαρούς του Θύωνα και προπολεμικά λειτουργούσε σαν παγοποιείο.

Μεταπολεμικά λειτουργήσε σαν βιομηχανία επεξεργασίας σιδήρου: έφτιαχνε σιδερένιες οικοδομής, πρέσες, καθώς και πλέγματα σιδήρου, τα γνωστά έως και σήμερα "πλέγματα Δάριγκ".

Μέσα στην αυλή του, βρίσκεται η ρωμαϊκή παλαίστρα.

Κτίριο Αρέθουσας Μουσείο Διαχρονικής Ιστορίας

Το εργοστάσιο «ΑΡΕΘΟΥΣΑ» κτίστηκε στα τέλη το 1882 και ανήκε στους αδελφούς Λάχου, μία σημαντική και εύπορη οικογένεια από την Κάρυστο, για να λειτουργήσει ως οινόποιείο. Ωστόσο η «ΑΡΕΘΟΥΣΑ» δε λειτουργήσε πολλά χρόνια, αφού ήταν η περίοδος που οι αμπελώνες της περιοχής είχαν προσβληθεί από αρρώστιες. Αποτέλεσμα ήταν να κλείσει το εργοστάσιο, αφού δεν υπήρχε πρώτη ύλη. Το 1924, το εργοστάσιο στέγαζε στους χώρους της πρόσφυγες από το Προκόπι της Μ.Ασίας, οι οποίοι με μπτανίες και πρόχειρα ρούχα που κρεμούσαν γύρω γύρω, έφτιαχναν μικρά διαμερίσματα για να κοιμάται η κάθε οικογένεια χωριστά. Κατά τη διάρκεια της κατοχής, οι Ιταλοί μετέφεραν το εργοστάσιο σε στάβλο για τα άλογα του στρατού τους. Το 1947 αγοράστηκε από την «Οινοποιητική Περαϊώνα» και ξαναλειτουργήσε, διαθέτοντας στην αγορά ποτά και κρασιά. Το εργοστάσιο έκλεισε οριστικά το 1980.

Μακαρονάδι κ ο

Υφιστάμενη κατάσταση - φάσεις κτιρίου

Εγγενείς Αξίες Κτιρίου

Οικονομική αξία:

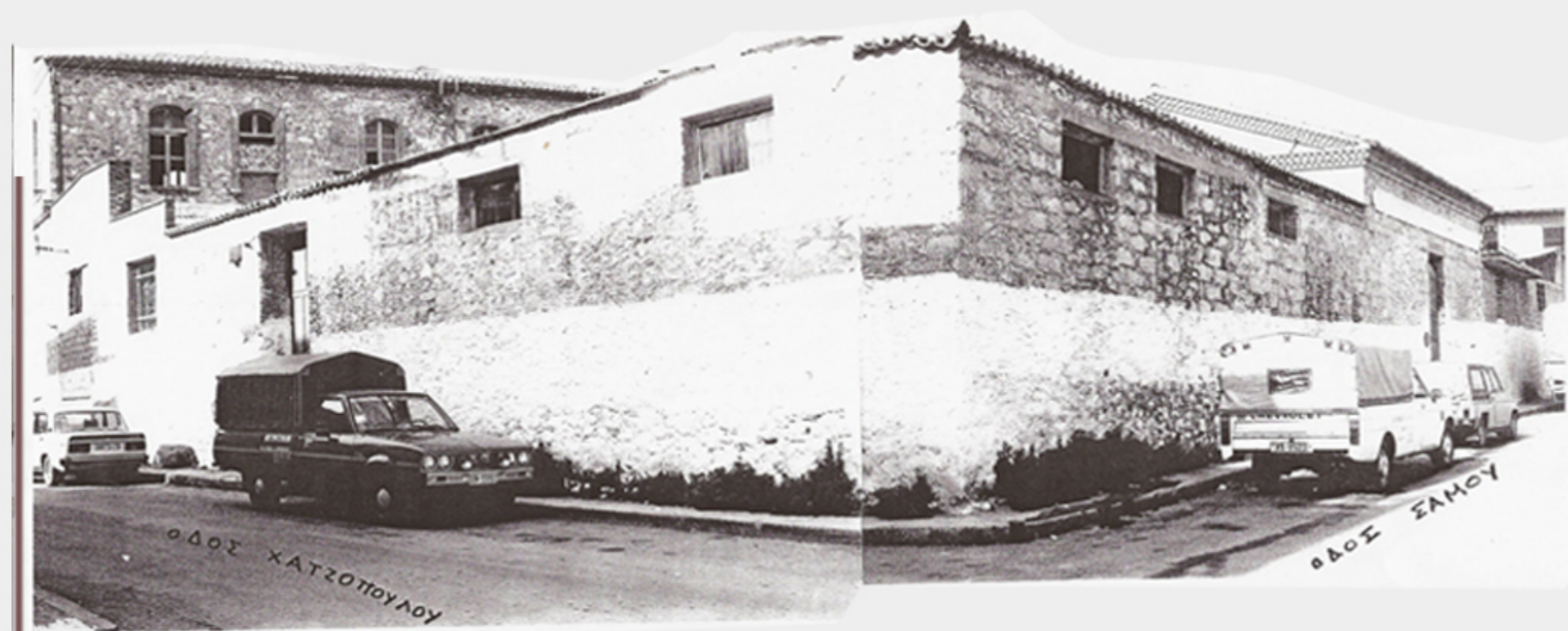
Η οικονομική-κοινωνική αξία θεωρείται ως η σημαντικότερη εγγενής αξία, αφού το συγκεκριμένα βιομηχανικά κτίρια είχαν οικονομική αξία ως τεκμήριο της οικονομικής ζωής των κατοίκων της περιοχής και κοινωνική αξία ως τεκμήριο των δραστηριοτήτων της τοπικής κοινωνίας. Θεωρείται σημαντικό κομμάτι της πόλης και βρισκόταν σε άμεση σχέση με την τοπική κοινωνία.

Ιστορική αξία:

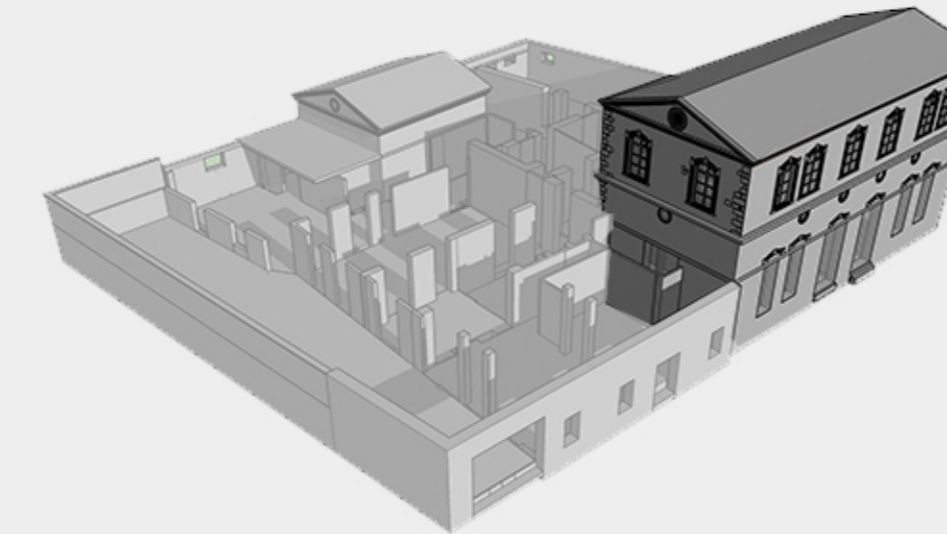
Η βιομηχανική κληρονομιά αποτελεί τεκμήριο δραστηριοτήτων που συνδέονται με την ιστορία της ευρύτερης περιοχής. Η νεότερη ιστορία της πόλης της Χαλκίδας είναι συνυφασμένη με τη βιομηχανική παραγωγή, η οποία όμως τα τελευταία χρόνια έχει παρακάσει.

Αρχιτεκτονική αξία:

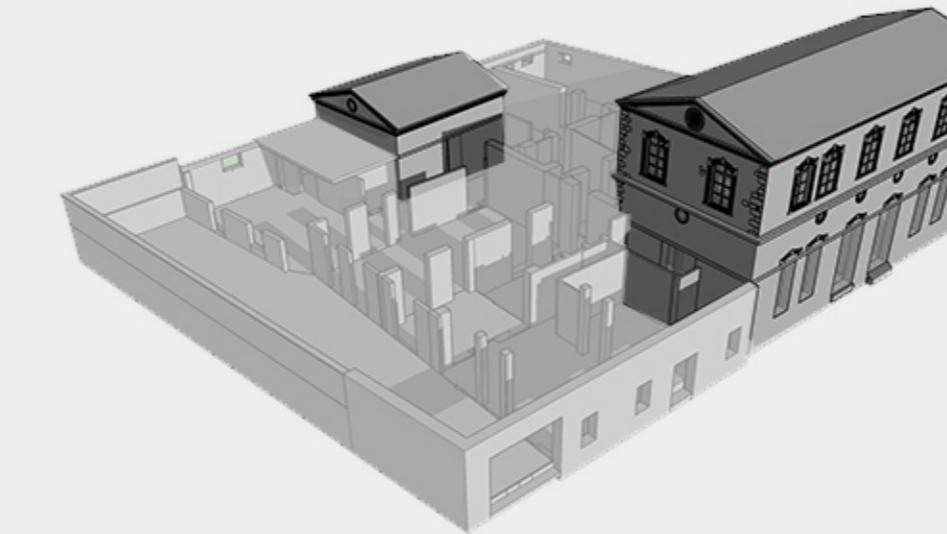
Το μακαρονάδι αποτελεί τεκμήριο της βιομηχανικής κληρονομιάς της Χαλκίδας και κατάλοιπο της τυπολογίας του συγκεκριμένου είδους κτιρίων.

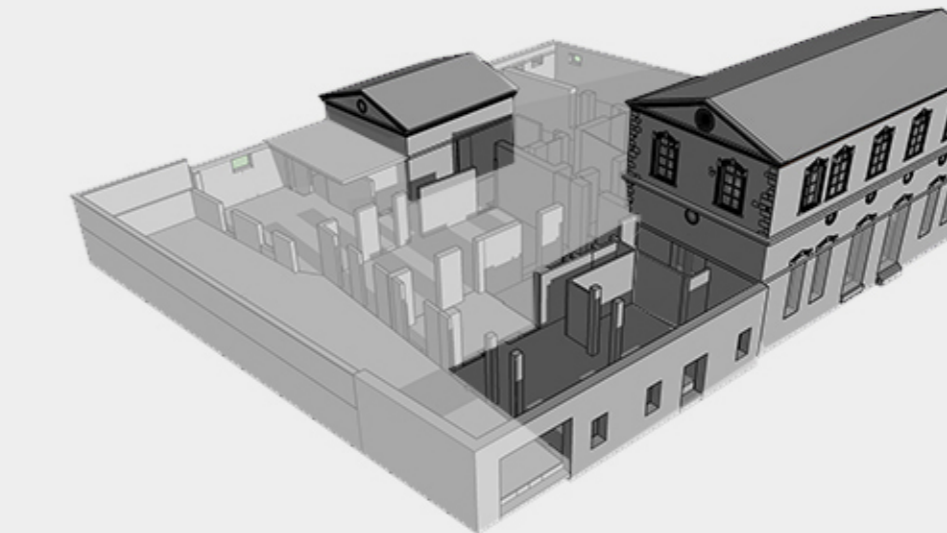
Φάσεις Κτιριακού Συγκροτήματος

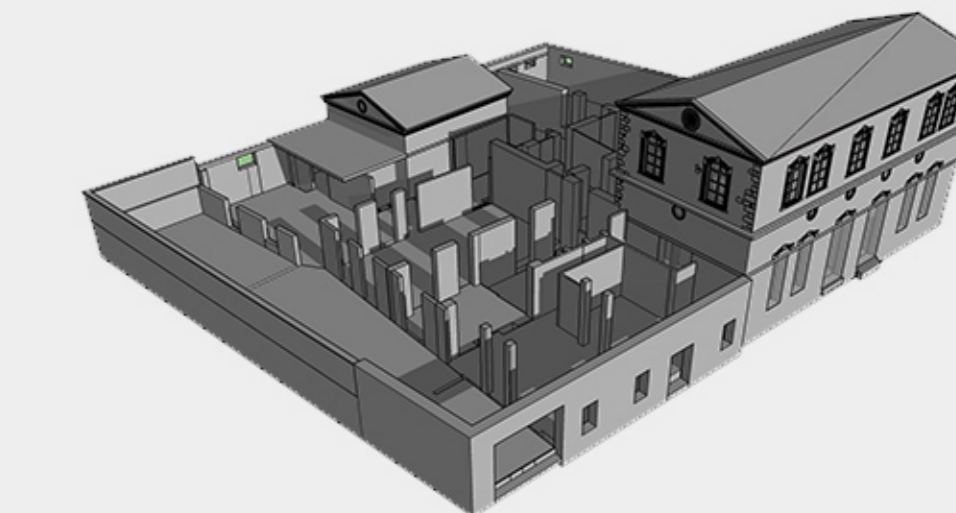
1922 - Κατασκευή βασικού κτιρίου
Λειτουργία ως Εργοστάσιο Μακαρονιών με φυσική ξήρανση στον όροφο
Εύλινα κουφώματα ανοιγμάτων

1949 - Κατασκευή ισόγειου κτιρίου
ίδιας αρχιτεκτονικής τυπολογίας
Λειτουργία για 5 χρόνια ως αλευρόμυλος

1954 - Τοποθέτηση γεννήτριας - σύστημα ψύξης.
Εγκαταλείπεται η τεχνική της ξήρανσης με τον αέρα
Δημιουργία ψυκτικού θαλάμου στην δεξιά πτέρυγα του
ισογείου του βασικού κτιρίου, πλήρωση ανοιγμάτων
Κατασκευή χώρου που λειτουργεί ως χημείο στην
νότια πλευρά του συγκροτήματος

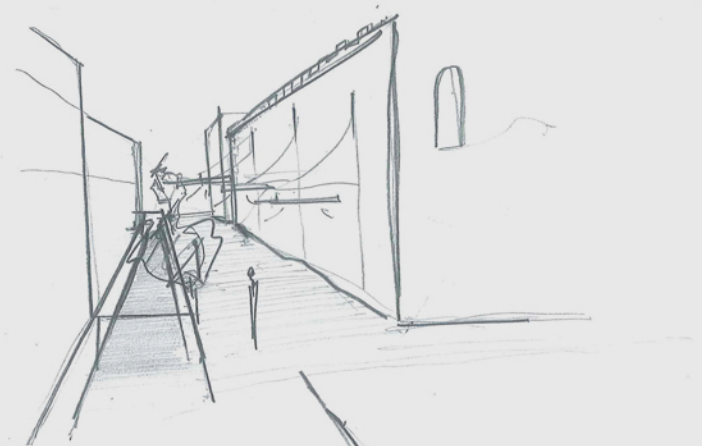
1960-1981 - Δημιουργία βοηθητικών και αποθηκευτικών χώρων
Κατασκευή ζώνης φορτοεκφόρτωσης

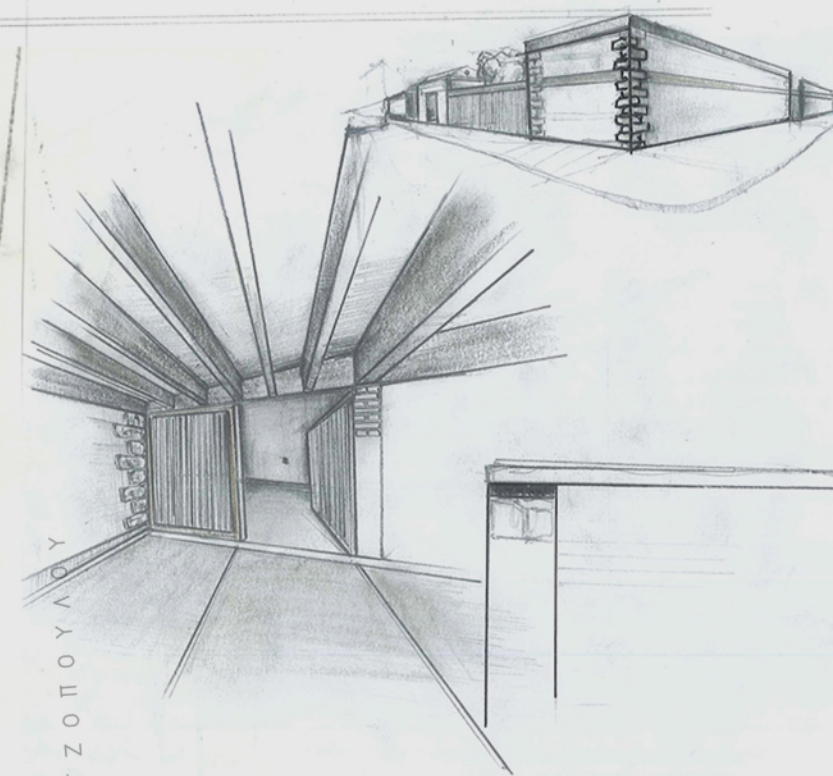
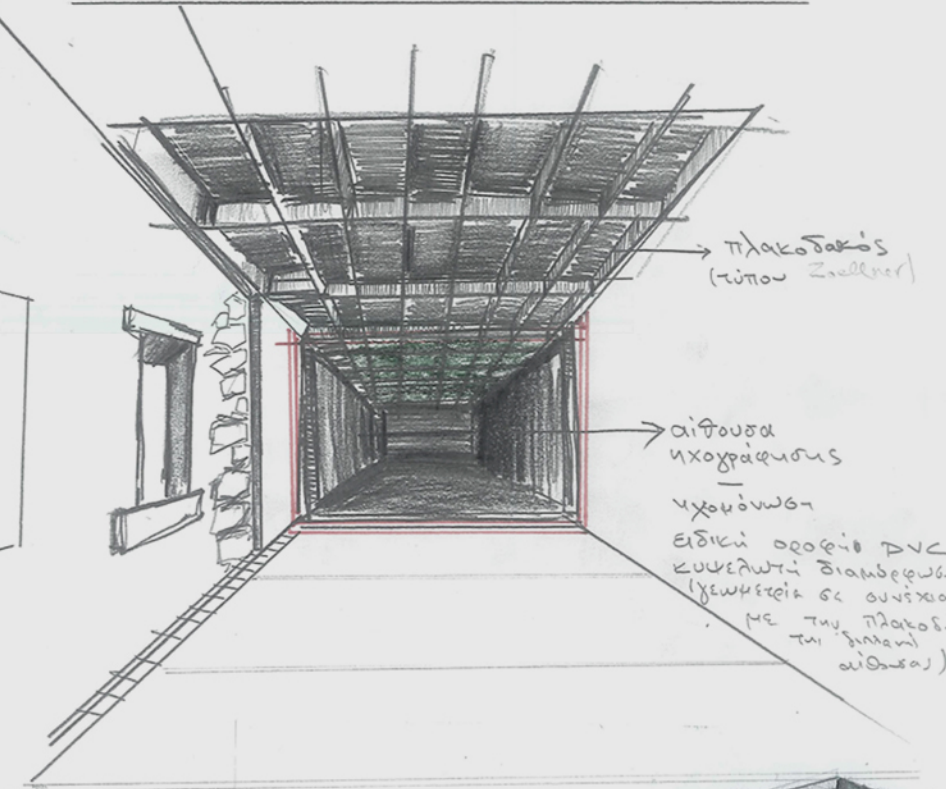

Βασικές συνθετικές αρχές:

- ανάδειξη των δύο βασικών κτιρίων
- δημιουργία βιώσιμων χώρων και οργάνωση κινήσεων
- δημιουργία δημόσιου χώρου και ενσωμάτωση στο δίκτυο πεζού

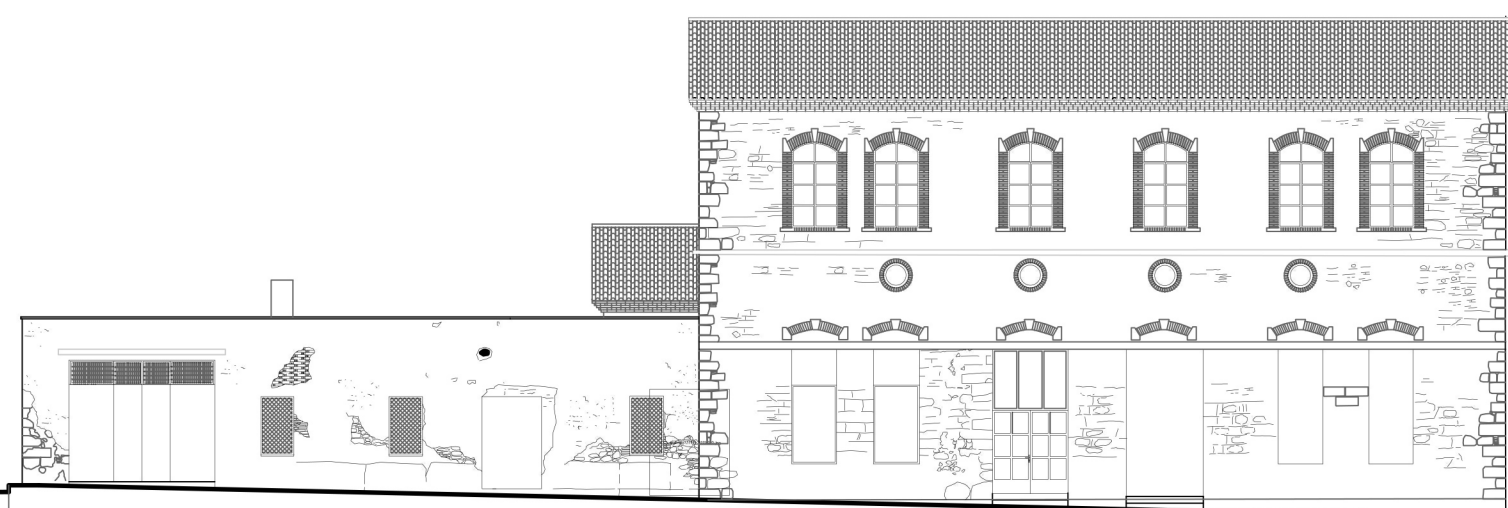

"THE NEW ROOF"
(WAFFLE-GRID SLAB)

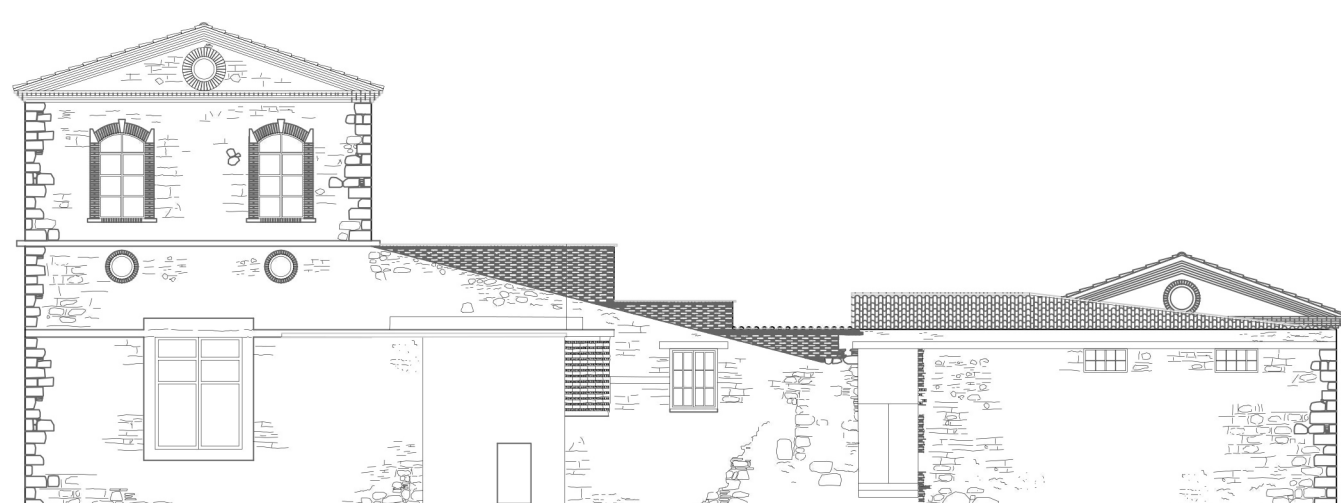

οργάνωση κινήσεων

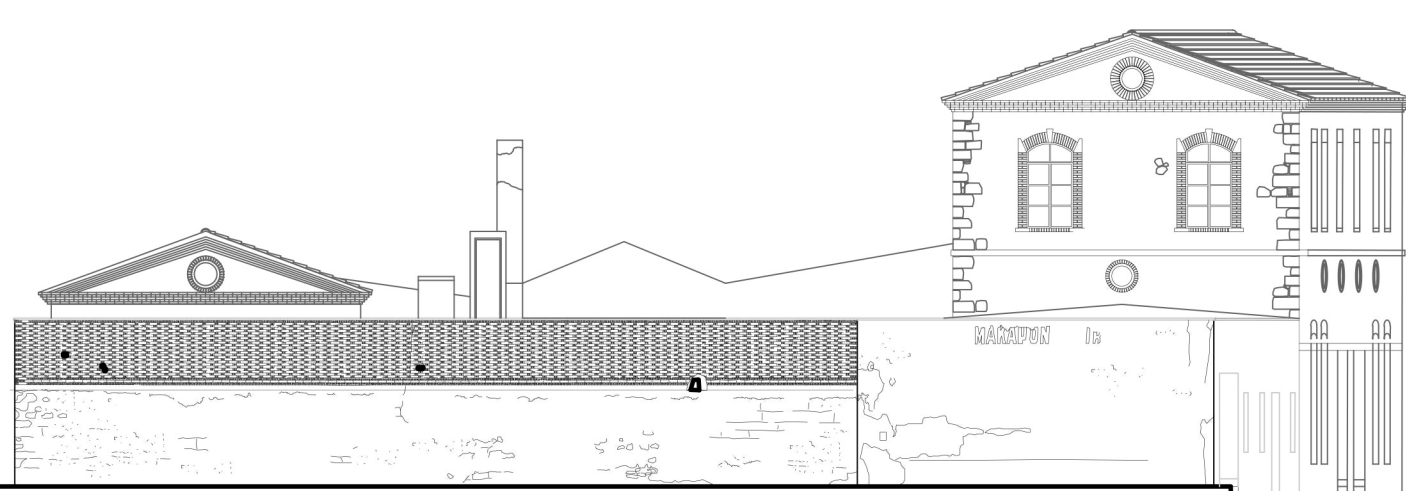
νότια όψη

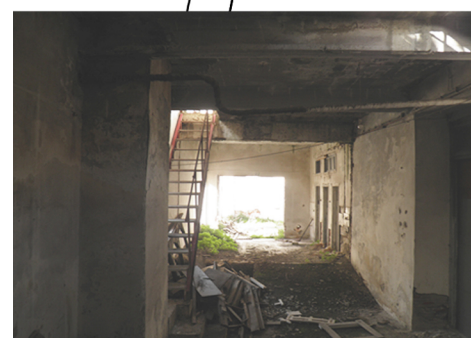
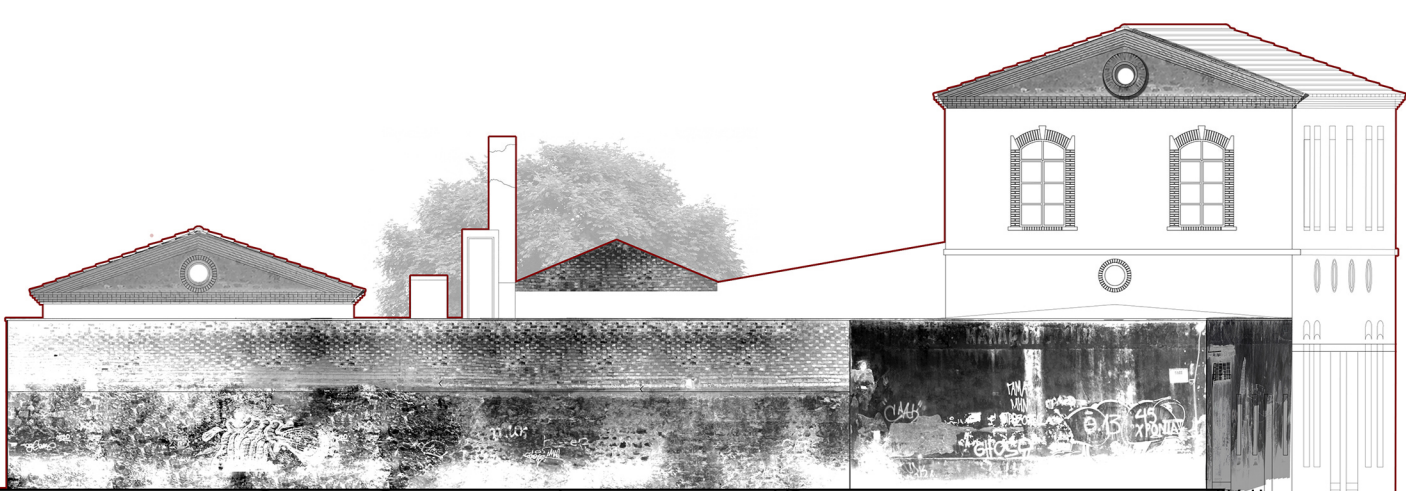
ανατολική όψη

βόρεια όψη

δυτική όψη

2/Π

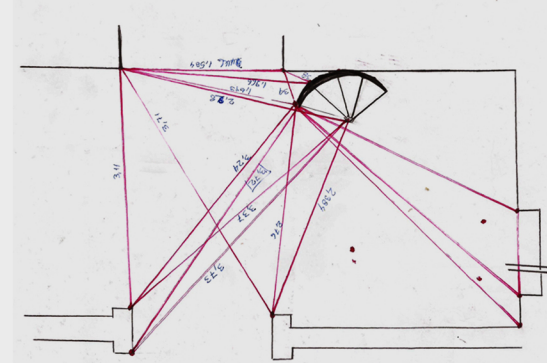
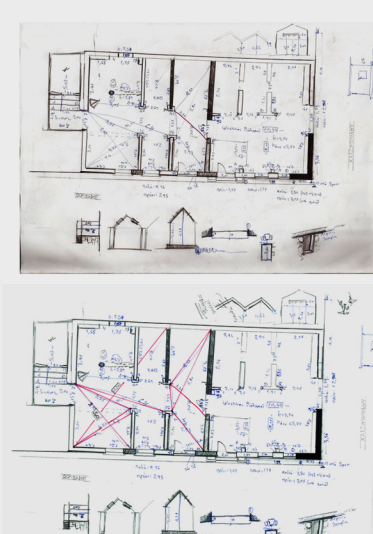
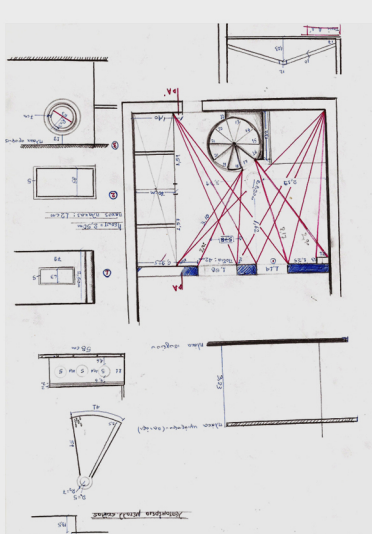
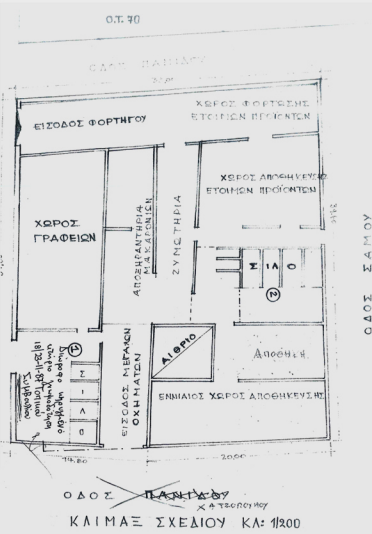
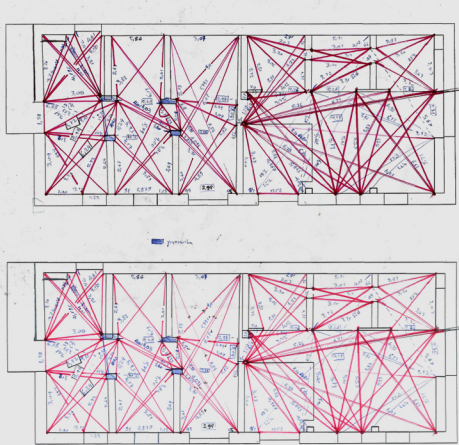
ΟΔΟΣ ΠΑΝΙΔΟΥ

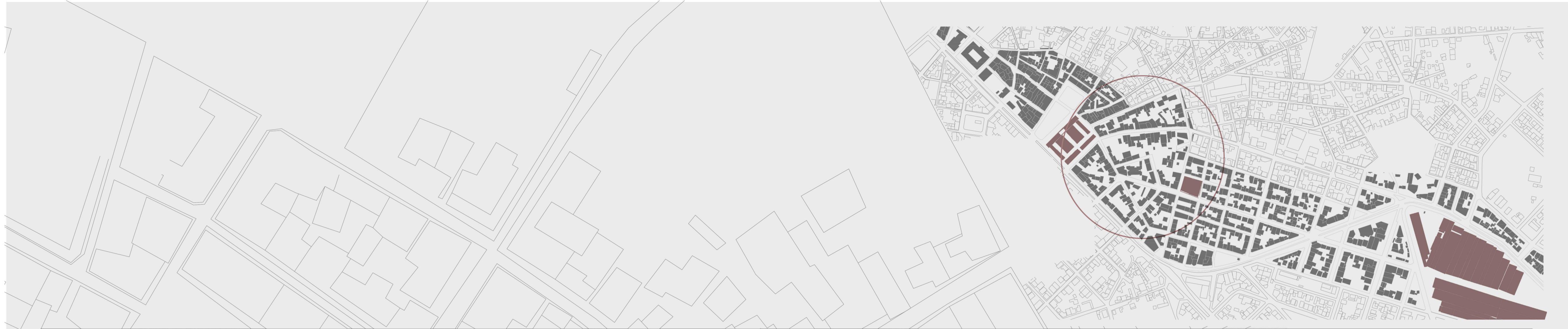
ΟΔΟΣ ΣΑΜΟΥ

ΟΔΟΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

4/Π

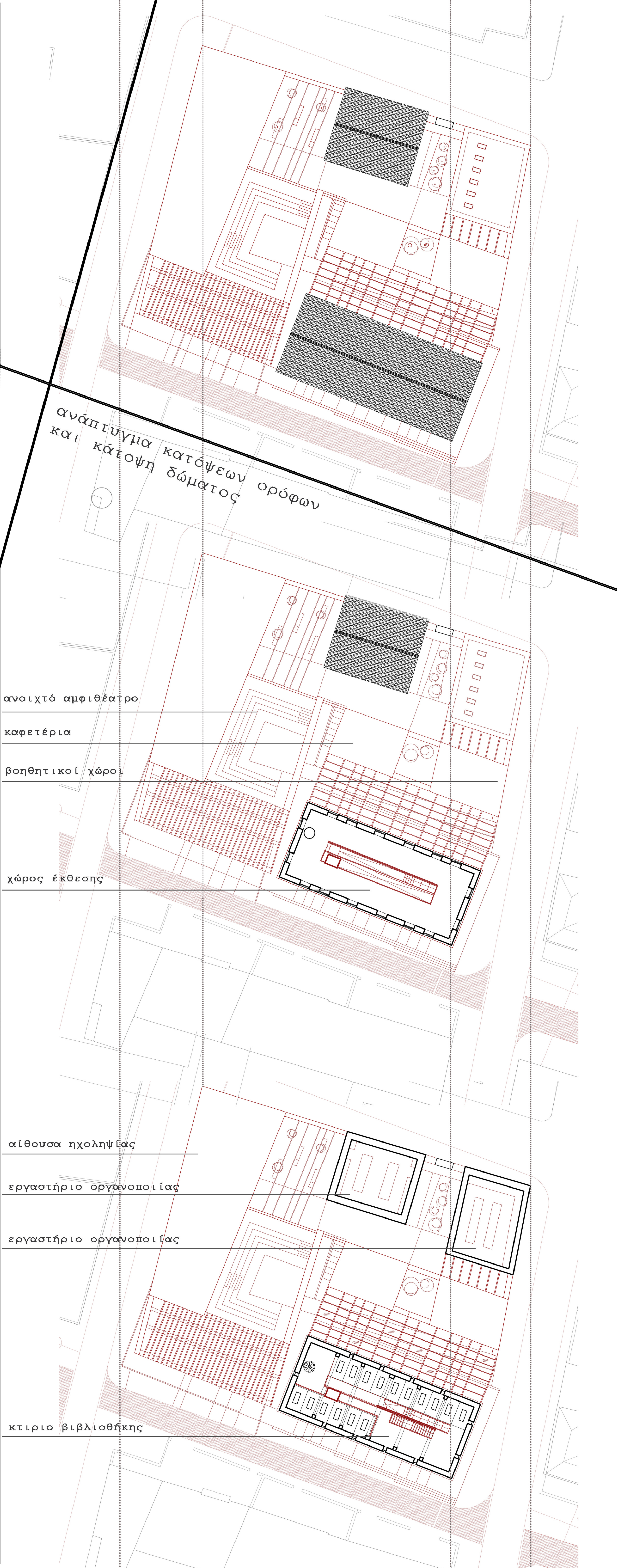
4/Π

σχέδιο ένταξης
κλ. 1/500

ανάπτυγμα κατόψεων ορόφων
και κάτοψη δώματος

ανοιχτό αμφιθέατρο

καφετέρια

βοηθητικοί χώροι

χώρος έκθεσης

αίθουσα ηχοηψίας

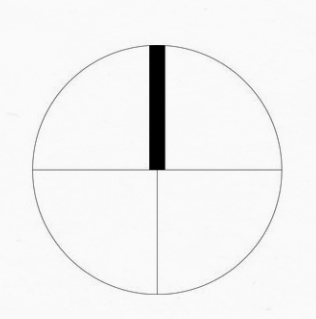
εργαστήριο οργανοποιίας

εργαστήριο οργανοποιίας

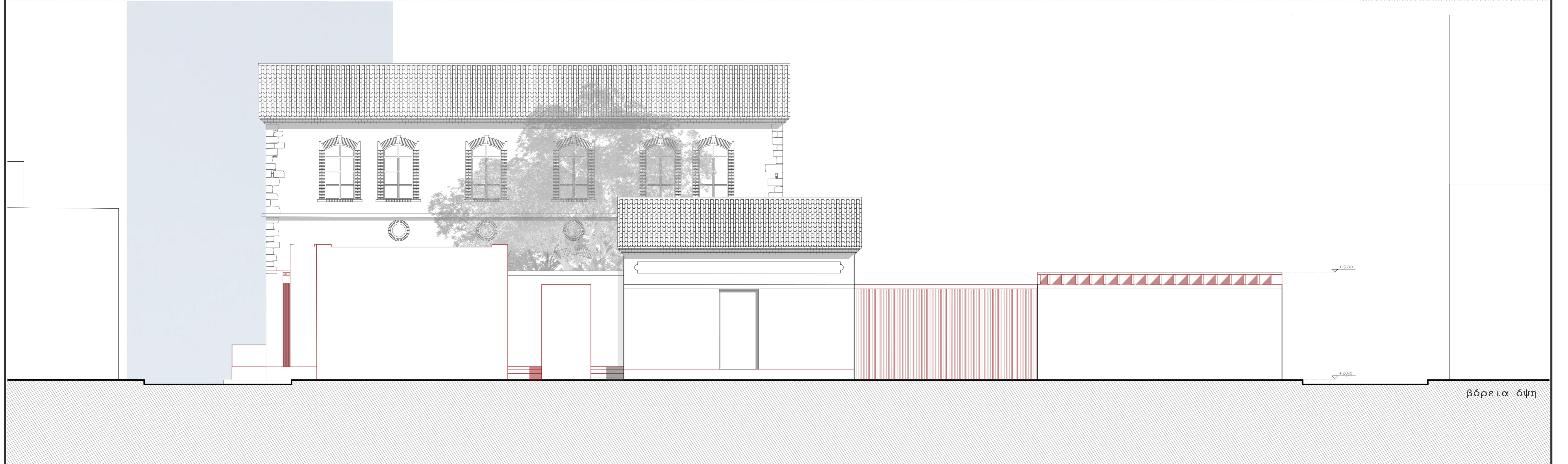
κτίριο βιβλιοθήκης

Λειτουργίες χώρων

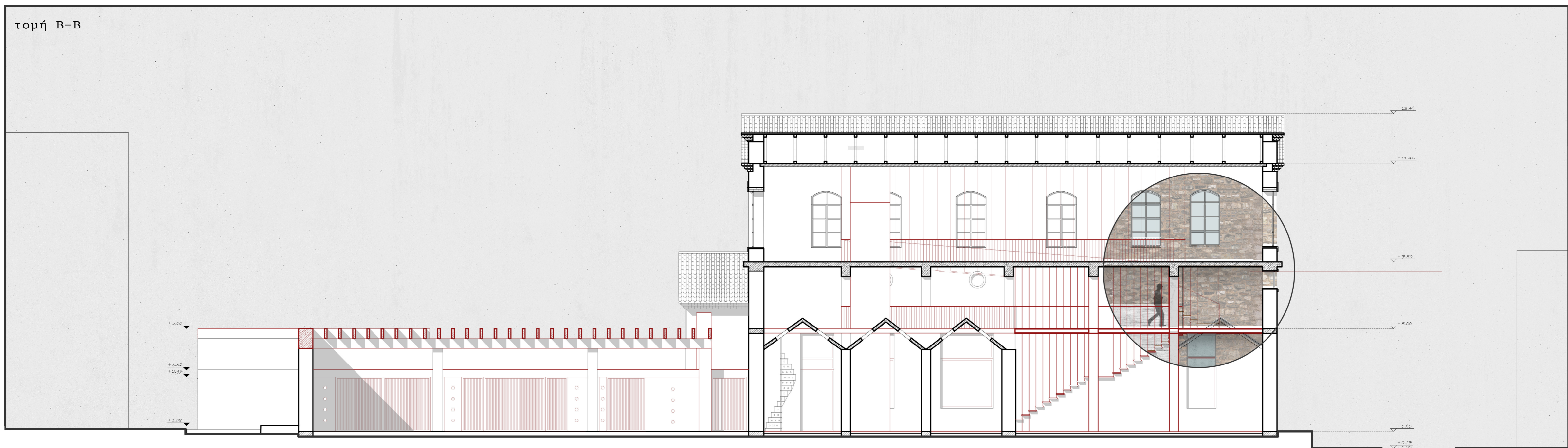
01. αίθουσα εκδηλώσεων	61.04τμ
02. καφετέρια	38.00τμ
03. εργαστήρια οργανοποιίας	112.8τμ
04. κτίριο βιβλιοθήκης	234.8τμ
05. WC και βοηθητικοί χώροι	42.20τμ
06. αίθουσα ηχοηψίας	45.00τμ
07. χώρος έκθεσης	130.0τμ
08. ανοιχτό αμφιθέατρο	88.00τμ

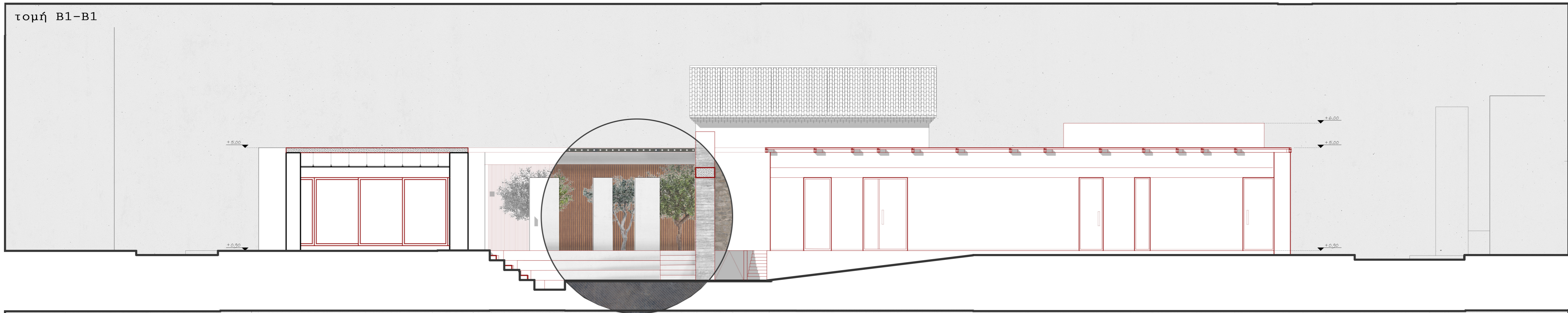
κάτοψη ισογείου
ΚΛ. 1/100

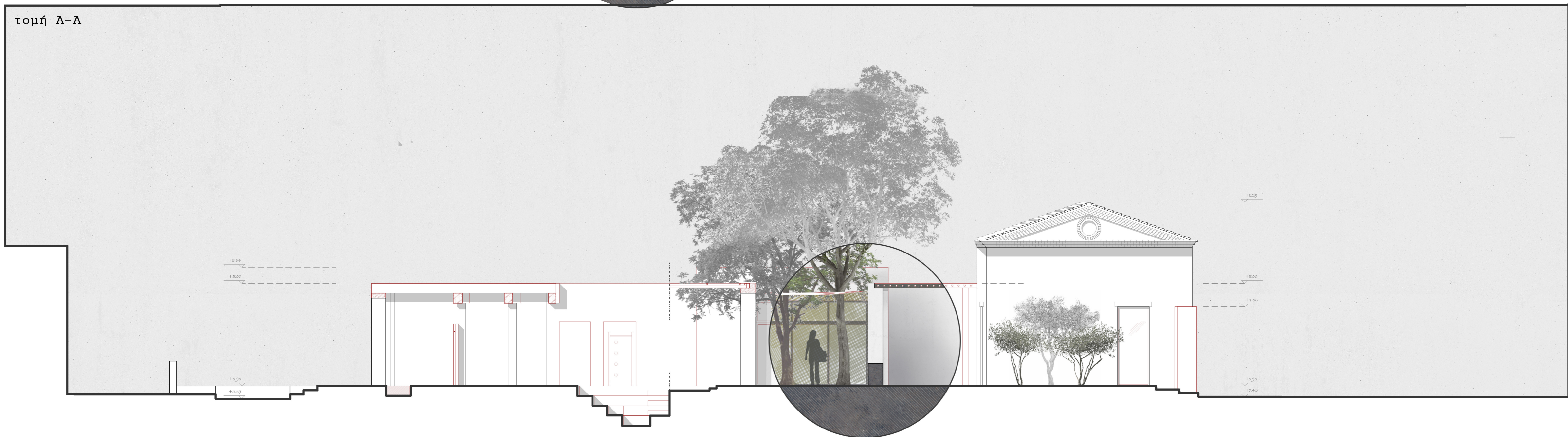
τομή Β-Β

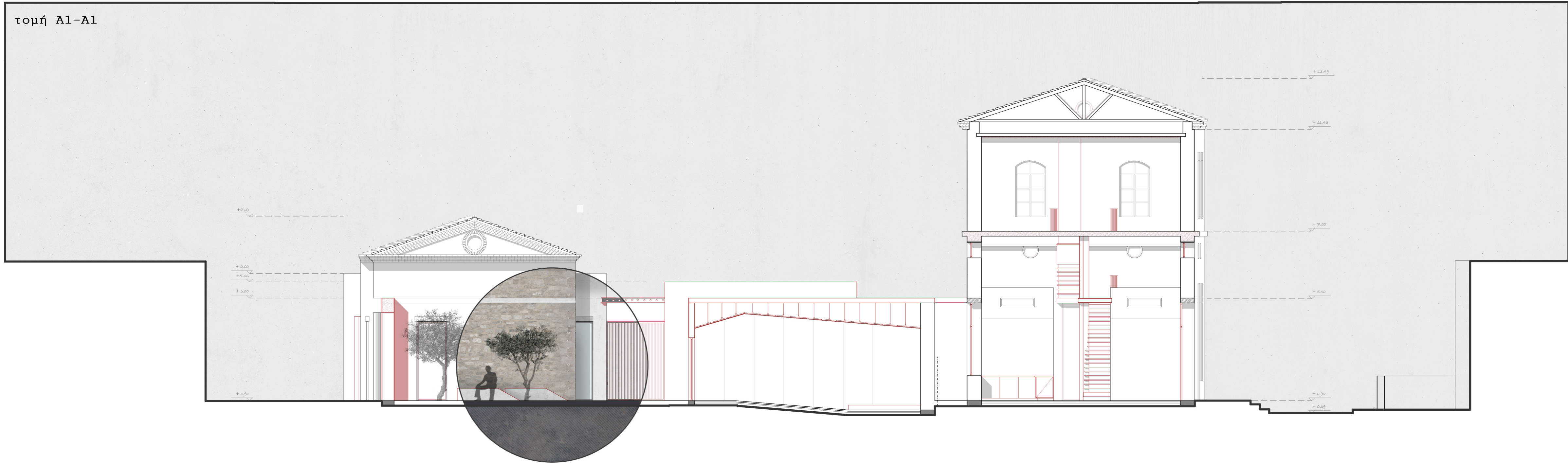
τομή Β1-Β1

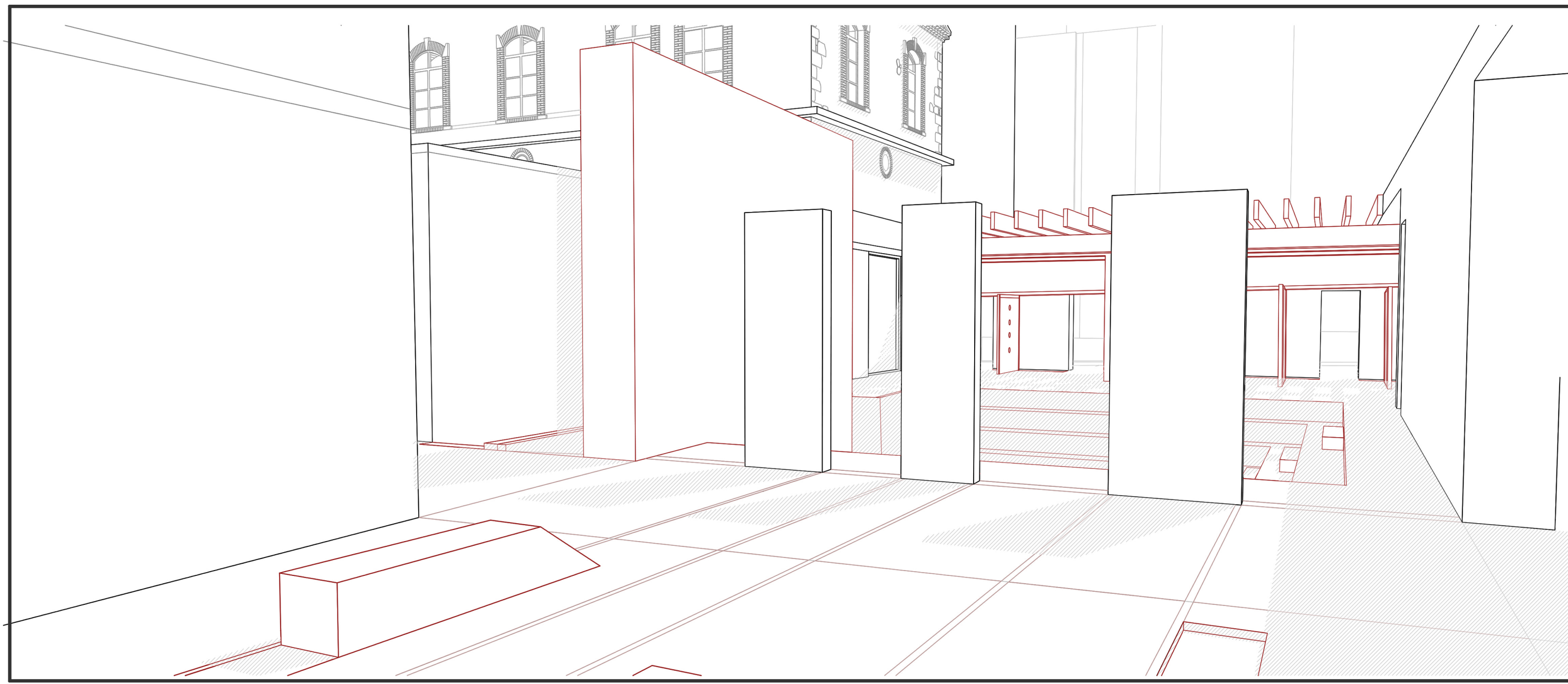

τομή Α-Α

τομή Α1-Α1

- θέαση προς το αμφιθέατρο από αίθουσα ηχοληψίας
- θέαση προς τη στοά μεταξύ βιβλιοθήκης και καφετέριας

προοπτικά απεικόνιση χώρου

